

- Tillæg til
§12-miljøgodkendelsen til
Ø.Skovgård,
Nexøvej 72,
3720 Aakirkeby

Kolofon: Bornholms Regionskommune; December 2010

Udarbejdet af:	Teknik & Miljø
Layout & Tryk:	Teknik & Miljø
Journalnummer:	09.02.15P19-0089
Sagsbehandler:	Helle Thers
Kortbilag:	Kort & Matrikelstyrelsen

Ø. Skovgård, Aaker

Ø. Skovgård
Nexøvej 72
3720 Aakirkeby
Ejendomsnummer: 4000250723
CHR nr. 85512
CVR nr. 21565334
P-nr. 1005042554
Tlfnr: 56489693
Mobilnr. 40460693
E-mail: graveregaard@mail.dk

Tillæg til §12-miljøgodkendelse til Ø. Skovgård

Gyldighed

Dette tillæg til miljøgodkendelse meddeles efter §12, stk. 3 i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug.

Tillægget til miljøgodkendelsen gælder fra annonceringsdatoen den 9. februar 2010.

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	3
1 Tillæg til miljøgodkendelsen	5
1.1 Baggrund	5
1.2 Afgørelse	5
1.3 Forhold til eksisterende miljøgodkendelse	5
Vilkår for tillægget til §12-miljøgodkendelsen	6
2 Tillæggets forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse	8
2.1 Ansøger og ejerforhold	8
2.2 Husdyrbruget	8
2.3 Opbevaringskapacitet	8
2.3.1 Produktion af husdyrgødning	8
2.3.2 Ejendommens opbevaringsanlæg	9
2.4 Bedriftens landbrugsbrugsjord	9
2.4.1 Harmoniareal	10
2.4.2 Areal krav	10
3 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug	10
3.1 Energi	10
3.1.1 El	11
3.1.2 Diesel, fyringolie og biobrændsel	11
3.2 Vand	11
4 Forventede reststoffer og emission fra anlægget	11
4.1 Husdyrgødning	11
4.2 Kvælstofudvaskning	12
4.2.1 Overfladevand – Nitratklasse 1	12
4.2.2 Grundvand – nitratfølsomt område	12
4.3 Fosfor	12
4.5 Ammoniakfordampning	12
4.6 Lugtemission	12
4.6.1 Vedvarende lugtkilder	12
4.6.2 Periodiske lugtkilder	14
4.7. Støvemission	14
4.8 Støjkilder	14
4.8.1 Vedvarende støjkilder	14
4.8.2 Periodiske støjkilder	14
4.8.3 Tiltag mod støjkilder	14
4.9 Lys	15
vaskeplads.	15
4.10 Transport	15
4.11 Intern transport	15
4.12 Ekstern transport	15
4.11 Fluer og skadedyr	16
4.12 Spildevand	16
4.13 Affald	16
4.13.1 Olie- og kemikalieaffald	16
4.13.2 Animalsk affald	16
placeres ved privatvejen med udkørsel ved Rågelund, Nexøvej 78, 3730 Nexø.	17
5 Vurdering af produktions miljøpåvirkning	17
5.1 Kvælstofpåvirkning	17
5.1.1 Overfladevand	17
5.1.2 Grundvand	17

5.1.3 Vandløb og søer.....	17
5.2 Fosforudledning.....	18
5.3 Ammoniakdeposition til naturarealer.....	18
5.4 Pesticidpåvirkning.....	20
5.5 Påvirkning af bilag IV arter	20
6 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik	20
Energibesparende foranstaltninger:.....	20
Vandbesparende foranstaltninger:	21
Management og Godt Landmandskab:.....	21
Foderoplysninger	21
Bedst tilgængelige staldteknologi	21
Opbevaring af gødning:.....	23
Udbringning af husdyrgødning:	23
Fravalg af forsuring – under hensyn til proportionalitetsprincippet	24
7 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse	25
7.1 Alternative løsninger	25
7.2. 0-alternativ	25
8 Afværgeforanstaltninger.....	26
8.1 Tekniske foranstaltninger	26
8.2 Håndtering af husdyrgødning	26
8.3 Fodermæssige forhold.....	26
9 Samlet konkluderende vurdering	26
10 Generelle forhold.....	27
10.1 Tidligere offentliggørelser.....	27
22.2 Klagevejledning.....	27
Bilag 1 – Udspretningsarealer, §3 beskyttet natur og EU-habitatområde, og arealer i bufferzoner	29
Bilag 2 – Udspretningsarealer i nitratklasse 1	34
Bilag 3 – Anlægstegning	35
Bilag 4 – Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode.....	37

1 Tillæg til miljøgodkendelsen

1.1 Baggrund

Bornholms Regionskommune modtog den 26. november 2009 en ansøgning om, at slagtesvineproduktionen på Ø. Skovgård ønskes udvidet. Kapaciteten i ejendommens eksisterende stalde ønskes udnyttet, og dermed skal dyreholdet udvides fra 338,19 dyreenheder (DE) til 408,65 DE. Der bygges ingen nye stalde eller opbevaringsanlæg til husdyrgødning i forbindelse med den ansøgte ændring af produktionen på Ø. Skovgård, da det er et ældre eksisterende staldanlæg, som ønskes genanvendt til produktion.

Bornholms Regionskommune har vurderet de miljømæssige ændringer ved husdyrproduktionen på Ø. Skovgård, Nexøvej 72, 3720 Aakirkeby, matr. nr. 82l mfl. Aaker i forhold til den eksisterende miljøgodkendelse af 10. november 2007.

1.2 Afgørelse

Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø godkender hermed en husdyrproduktion på i alt 408,65 dyreenheder slagtesvin på landbrugsejendommen Ø. Skovgård, Nexøvej 72, 3720 Aakirkeby. Tillægget til §12-miljøgodkendelsen omfatter alle arealer, der drives under bedriften, CVR nr. 21565334 samt P-nr. 1005042554.

Bornholms Regionskommunen giver tillægget til §12-miljøgodkendelsen, da det vurderes, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Tillægget til §12-miljøgodkendelsen er givet i henhold til §12, stk. 3 i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (husdyrloven).

Tillægget til §12-miljøgodkendelsen meddeles under forudsætning af, at de gældende regler på området og miljøgodkendelsens vilkår overholdes. Forudsætningerne for tillægget til §12-miljøgodkendelsen er de oplysninger, der er givet i ansøgningsmaterialet, jf. ansøgning fra Miljøstyrelsens IT-ansøgningssystem, www.husdyrgodkendelse.dk, skemanummer 12379, version 5 med tilhørende bilag, samt øvrigt materiale indsendt af ansøger eller ansøgers konsulent.

Hvis ikke tillægget til §12-miljøgodkendelsen er udnyttet, eller tillæggets vilkår ikke efterleves, kan dette medføre at hele eller dele af tillægget bortfalder.

Tillægget til §12-miljøgodkendelsen skal være udnyttet senest 2 år efter godkendelsesdatoen, således at bygningsmæssige ændringer er gennemført og produktionen svarer til tillægget. Dog gives der fleksibilitet i dette tillæg til, at tillægget først skal være helt udnyttet seneste 5 år efter godkendelsesdatoen, idet udvidelsen er baseret på en effektivitetsstigning i produktionen. Effektivitetsstigningen forventes først fuldt gennemslået efter 5 år. Hvis tillægget til §12-miljøgodkendelsen ikke har været helt eller delvist udnyttet i tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af tillægget, som ikke har været udnyttet i de seneste tre år. Produktionen må hvert år være op til 15% mindre end den angivne maksimale produktion uden at produktionsrettigheden nedskrives.

1.3 Forhold til eksisterende miljøgodkendelse

Bornholms Regionskommune meddelte 10. november 2007 miljøgodkendelse til udvidelse af svineproduktionen på ejendommen Ø. Skovgård, Nexøvej 72, 3720 Aakirkeby, matr. nr. 82l mfl. Aaker. Miljøgodkendelsen vedrørte en udvidelse fra 102,7 dyreenheder (DE) til 338,19 DE, svarende til en udvidelse fra 4000 slagtesvin (30-102 kg) til 12.000 slagtesvin (30-107kg).

I forbindelse med udvidelsen på Ø. Skovgård blev der opført et staldanlæg på 3746 m², en gylletank på ca. 3500 m³ og to konsiloer samt en vaskeplads. Det nye staldanlæg blev opført som rundbuehaller og blev indrettet med gyllekøling.

Afgørelsen om miljøgodkendelse blev truffet i henhold til Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug §12, stk. 2. Afgørelsen blev annonceret i Bornholms Tidende den 10. november 2007 med klagefrist til den 10. december 2007.

Ø. Skovgård, Nexøvej 72, 3720 Aakirkeby skal således indrettes og drives efter §12- miljøgodkendelse af 10. november 2007 og dens vilkår samt dette tillæg til §12-miljøgodkendelsen og dets vilkår til ejendommens drift.

Vilkår for tillægget til §12-miljøgodkendelsen

Tillægget til §12-miljøgodkendelsen meddeles på følgende vilkår.

Generelle forhold

1. Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af ansøgningsmaterialet, den vedlagte miljøtekniske beskrivelse og vurdering, samt tillæggets vilkår og miljøgodkendelsen af 10. november 2007.
2. Der skal i den daglige drift være en person, der er bekendt med vilkårene i dette tillæg og vilkårene i miljøgodkendelsen af 10. november 2007, og som sikre, at de overholdes.

Produktion

3. Produktionens omfang

Godkendelsen omfatter et slagtesvinehold svarende til 408,65 DE, bestående af 14.500 slagtesvin (30-107 kg). Inden for dette produktionsniveau tillades afvigelser i ind- og afgangsvægt, så længe det maksimale antal dyreenheder på 408,65 DE ikke overskrides. Vægtgrænsen kan øges dog må grisenes gennemsnitsvægt ikke overstige 70 kg, og antallet af dyreenheder på ejendommen må ikke overstige 408,65 DE.

4. Bortfald af tillægget til §12-miljøgodkendelsen

Tillægget skal være udnyttet senest 5 år efter godkendelsesdatoen, således at udvidelsen er gennemført og produktionen svarer til tillægget. Hvis tillægget ikke har været helt eller delvist udnyttet tre på hinanden følgende år, bortfalder den del af tillægget, der ikke har været udnyttet de seneste tre år. Produktionen må dog hvert år være op til 15% mindre end den angivne produktion, uden at dette får konsekvenser for tillægget.

Vedligeholdelse af staldanlæg

5. Ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (staldinventar, ventilationsanlæg eller lignende), som ikke kræver selvstændig godkendelse i henhold til husdyrloven, skal den valgte løsning leve op til bedste tilgængelige teknik (BAT). Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, der vurderer, om kravet om BAT er opfyldt. Arbejdet må ikke påbegyndes, inden kommunen har givet skriftlig tilladelse til dette.

6. Arealanvendelse

På bedriftens arealer (se bilag 1 og 2) må der maksimalt udbringes husdyrgødning svarende til 405,8 DE pr. planår (1/8 til 31/7), og således at der på bedriftens arealer ikke udbringes mere end 1,3463 DE/ha. Der skal ved tilsyn foreligge dokumentation herfor for de seneste 5 år fx i form af de indsendte gødningsregnskaber. (Dette vilkår træder dog først i kraft fra

godkendelsesdatoen og således skal der ikke de første år kunne fremvises gødningsregnskaber, som dokumentere dette 5 år tilbage i tiden).

Der må derudover ikke tilføres bedriftens arealer anden organisk gødning som fx affald.

8. Godkendelse af aftalearealer

Alle aftalearealer skal være godkendt efter husdyrloven til udbringning af husdyrgødning, inden der må ske udbringning af husdyrgødning fra denne bedrift.

Såfremt kommunen ved udskiftning af aftalearealer vurderer, at udbringning af husdyrgødning på arealerne ikke vil kunne påvirke miljøet væsentligt, kan der udbringes husdyrgødning på disse arealer uden forudgående godkendelse af arealerne.

9. Udskiftning af udbringningsarealer

Såfremt der sker ændringer i bedriftens udbringningsarealer, skal dette anmeldes til Bornholms Regionskommune inden planårets begyndelse den 1. august. Nye arealer kan erstatte arealer i dette tillæg til §12-miljøgodkendelsen, hvis de nye arealer har mindst samme omfang og ikke er mere sårbare. Bornholms Regionskommune skal i hvert tilfælde vurdere, om ændringerne kan gennemføres inden for rammerne af dette tillæg. Ændringer må ikke sættes i værk, før Bornholms Regionskommune har accepteret dem.

Anmeldelsen skal udarbejdes og indsendes til kommunen via www.husdyrgodkendelse.dk eller på et andet digitalt system, der opfylder kravene, jf. §5, i bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug.

2 Tillæggets forudsætninger – miljøteknisk beskrivelse

I dette afsnit er primært fokuseret på de faktorer, der som følge af besætningsændringen har ændret sig i forhold til den meddelt miljøgodkendelse af 10. november 2007. Uændret forhold er ikke beskrevet.

2.1 Ansøger og ejerforhold

Ø. Skovgård, Nexøvej 72, 3720 Aakirkeby ejes og drives af Kim Kure Olssen. Ø. Skovgård drives p.t. som et traditionelt slagtesvinebrug med tilhørende planteavl. Kim Kure Olssen ejer og driver endvidere Graveregård, Brandsgårdsvejen 5, Kattesletsgård, Rønnevej 70 B, Nexø samt Lausvang, Aspesvej 14, Østermarie. På den sidst nævnte er der slagtesvineproduktion.

Husdyrgødningen fra Lausvang indgår i beregningen af harmoniareal, og udspretningsarealerne til husdyrgødningen fra disse ejendomme er med i denne ansøgning.

2.2 Husdyrbruget

Kim Kure Olssen ønsker at udvide slagtesvinebesætningen på Ø. Skovgård fra 12.000 slagtesvin (30-107 kg) til 14.500 slagtesvin (30-107 kg). Dette svarer til en udvidelse fra 338,19 dyreenheder (DE) til 408,65 DE.

I forhold til beregninger og vurderinger af udvidelsen på Ø. Skovgård er der således taget udgangspunkt i besætningen på 12.000 slagtesvin som nudrift.

Fordelingen af antal af dyr og dyreenheder på dyrekategori før og efter udvidelsen på Ø. Skovgård fremgår af tabel 2.

Tabel 2: Ejendommens husdyrproduktion før og efter udvidelse

Dyrekategori	Før udvidelse		Efter udvidelse	
	Antal	DE	Antal	DE
Slagtesvin (30-107 kg)	12.000	338,19	14.500	408,65

2.3 Opbevaringskapacitet

Opbevaringskapaciteten af husdyrgødning skal være tilstrækkelig i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

2.3.1 Produktion af husdyrgødning

Husdyrgødningen vil være i form af gylle. Produktionen af gylle er beregnet i markstyringsprogrammet Bedriftsløsningen. Tabel 4 angiver den producerede mængde husdyrgødning før og efter udvidelsen på Ø. Skovgård.

Tabel 4: Produktion af husdyrgødning før og efter udvidelse

Produkt	Før	Efter
Gylle	6385 m ³	7100 m ³

Normgylleproduktionen fra 14.500 slagtesvin 30-107 kg beregnes i DLBR til 7.100 m³ årligt.

I og med at der ikke opsamles regnvand i gylletankene er gylleproduktionen mindre end 7100 m³, idet denne norm indeholder regnvand i gyllebeholderen. Til gengæld vil der blive tilledt noget vaskevand fra vaske/separationspladsen. Vaskevandsmængde fra vaskepladsen er anslået til 50 m³ årligt. De 350 m³ vaskevand fra rengøring i staldene svarer til normen og er indregnet i normproduktionen af gyllen (25 l pr. produceret gris er indregnet). Regnvand er indregnet i normen med 0,4 m³/m² gylle overflade i 4 m dyb beholder. Dette svarer til 0,1 m³ regnvand /m³ gylle. I dette tilfælde betyder det at der i normen er indregnet godt 700 m³ regnvand.

Korrigeres den beregnede normproduktion af gylle herfor vil gylleproduktionen på Ø. Skovgård efter udvidelsen udgøre ca. 6.450 m³. Gylle separeres og op til 15 vol.pct vil fraføres ejendommen med fiberfraktionen. Dette svarer til næsten 1000 m³.

2.3.2 Ejendommens opbevaringsanlæg

I tabel 5 er angivet hvor meget opbevaringskapacitet, der er på Ø. Skovgård.

Tabel 5: Opbevaringsanlæg til husdyrgødning

Beholder	Kapacitet
Ø. Skovgård – overdækket	3500 m ³
Ø. Skovgård – overdækket	2553 m ³
Gammeltoft	1100 m ³
Fortank på Ø. Skovgård	500 m ³
Total	7653 m³

Med en samlet kapacitet i de to beholdere på 7653 m³ vil der kunne opbevares husdyrgødning fra mere end 1 års produktion på ejendommen. Kravet om 9 måneders opbevaring opfyldes dermed. Herudover er der også opbevaringskapacitet i staldenes gyllekanaler.

2.4 Bedriftens landbrugsbrugsjord

Bedriftens landbrugsjord består af ejede og forpagtede arealer samt husdyrgødningsaftalearealer. Arealerne fremgår af nedenstående tabel.

Tabel 6: Udspretningsarealer til den ansøgte produktion på Ø. Skovgård

Type	Adresse	Matrikel	Matrikulært areal ha	Areal til udspretning ha
Ejede arealer	Ø. Skovgård Nexøvej 72 3720 Åkirkeby	15a m.fl. Aaker	138,6972	104,86
		47a m.fl Bodilsker		
	Kattesletsgård Rønnevej 70 B 3730 Nexø		32,2753	23,57
	Graveregård Brandsgårdsvejen 5 3730 Nexø	55a m.fl. Povlsker	27,5855	25,15
		55c m.fl. Østermarie		
	Lausvang Aspesvej 14 3751 Østermarie		69,2761 ha	66,82
Forpagtede arealer	Lillegård Kattesletsvejen 1 3730 Nexø	9a m.fl. Bodilsker	19,0950	14,54
		47e mfl Østermarie	43,8732	28,83
	Nygaard Kyndegårdsvej 15 3700 Rønne	63f mfl Nyker	30,9628	29,40

	Sdr Landevej 52 3730 Nexø			2,84
	Nexøvej 41 3720 Aakirkeby			2,00
	Nexøvej 60 3720 Aakirkeby			3,41
I alt ejer og forpagtet				301,42
Arealer med husdyrgødningsaftale	Nexøvej 41 3720 Aakirkeby	15c m.fl. Aaker	15,9856	9,50
	Slettegårdsvejen 4 3730 Nexø	42m M.fl. Povlsker 56a m fl Østermarie	11,0955	10,00
	Aspesvej 24 3751 Østermarie		23,1311	14,22
I alt				335,14

2.4.1 Harmoniareal

Harmoniarealet er defineret som det nødvendige areal til udspredning af husdyrgødning. For en svineproduktion må der maksimalt udsprede 1,4 DE/ha. Harmoniarealet kan sikres gennem ejede og forpagtede arealer samt arealer med husdyrgødningsaftale. Til harmoniarealet kan medregnes arealer, hvor der er en afgrøde, som har en kvælstofnorm eller et vejledende behov for fosfor og/eller kalium. Der kan kun medregnes arealer, der kan og må udbringes husdyrgødning på.

Der ansøges om en produktion af slagtesvin på Ø. Skovgård på 408,65 DE og der findes en produktion af slagtesvin på 153,4 DE på Lausvang. Tilsammen er dette 532,05 DE.

Kim Kure Olssen ejer og forpagter et udspretningsareal på 301,36 ha. En mindre del er beliggende i områder udpeget som nitratklasse 1, hvor der i henhold til lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (Lov nr. 1572 af 20. december 2006) i udgangspunktet kun må udbringes 85% af den mængde husdyrgødning, som ellers må udbringes. I det elektroniske ansøgningskema er DE_{max} (det maksimale harmonitryk, som beskyttelsesniveauet for nitrat foreskriver) beregnet til 1,3463 DE/ha $\sim$ 1,35 DE/ha. Endvidere er DE_{reel} (den mængde husdyrgødning som der ifølge ansøgningen skal udbringes pr. ha) beregnet til 1,35 DE/ha. Kravet i forhold til nitratklasse 1 er dermed overholdt.

Endvidere er der gylleaftaler på 33,75 ha. En del gylleaftale arealet med Aspesvej 24, 3751 Østermarie er beliggende i nitratklasse 1, og der må derfor maksimalt udbringes 1,39 DE/ha. Der modtages 19,9 DE slagtesvinegylle, som udsprede på gylleaftalearealerne. På denne baggrund er harmonikravet opfyldt.

2.4.2 Arealkrav

Folketinget vedtog den 22. marts 2010 at ændre Landbrugsloven. Lovændringen betyder blandt andet, at pr. 1. april 2010 ophæves grænsen for, hvor mange dyreenheder der maksimalt må være pr. bedrift, og dermed er arealkravet faldet væk.

3 Beskrivelse af produktionens ressourceforbrug

I dette afsnit er beskrevet de faktorer, der som følge af besætningsændringen har ændret sig i forhold til den meddelt miljøgodkendelse af 10. november 2007. Uændret forhold er ikke beskrevet.

3.1 Energi

Der anvendes energi til ventilation, belysning, foder-, male- og blandeanlæg, udfodring samt

korntørring. På ejendommen anvendes fermenteret foder. Opvarmning af vandet til fermentering sker med varme fra gyllekølingsanlægget.

3.1.1 El

Det nuværende elforbrug udgør ca. 200.000 kWh årligt. I forbindelse med udvidelsen af produktionen på Ø. Skovgård forventes det årlige elforbrug øget med ca. 60.000 kWh det vil sige til 260.000 kWh. Største delen af strømforbruget vil gå til ventilation, foderhåndtering og gyllehåndtering samt til gyllekølingsanlægget.

På Ø. Skovgård er der energibesparende tiltag som skivemølle i stedet for hammer/slaglemølle. Skivemøller har et lavere energiforbrug end hammer/slaglemøller. Desuden sker transport af foder ved hjælp af snegle og kopelevator, som er betydelig mindre energiforbrugende end luftbårne systemer. Endvidere anvendes der frekvenstyrede ventilatorer såvel i den nyere stald som i de ældre staldafsnit. Frekvensstyrede ventilatorer har lavere energiforbrug end traditionelle ventilatorer. Der anvendes neonrør i staldene. Endvidere opbevares kornet i gastætte siloer, hvilket mindsker behovet for korntørring. På ejendommen er gyllekølingsanlæg, som leverer varmen til opvarmning af vandet til fermentering af foderet. Varmen fra gyllekøling anvendes endvidere til opvarmning i foderrum, mandskabsrum, servicrum, stuehus samt til gulvvarme i den nye stald, hvor der er indlagt gulvvarme i det faste leje.

3.1.2 Diesel, fyringolie og biobrændsel

Forbruget af diesel forventes at stige ca. 300-400 liter på grund af større mængder husdyrgødning, som skal udspredes på markerne.

Der anvendes fyringsolie til korntørring. Forbruget varierer fra 0 til 6.000 liter afhængig af hvor stor en andel af kornet, som skal tørres det enkelte år. Til opvarmning i beboelsen anvendes varmen fra gyllekølingsanlægget. I de ældre stalde er der Robin-Hood varme. Diesel opbevares i en 2500 liter tank, som er placeret på betongulv i maskinhuset. Tankning af diesel foregår i maskinhuset på påfyldningsplads.

3.2 Vand

Vandforsyningen til husdyrproduktionen sker fra egen boring. Til privatforbrug i beboelse anvendes offentlig vand. Nuværende vandforbrug ligger på ca. 7.200 m³ til produktionen af de 12.000 slagtesvin. Vandforbruget på Ø. Skovgård forventes derfor at stige med ca. 1.500 m³ årligt.

På Ø. Skovgård bliver der gjort vandbesparende tiltag i form af i blødsætning af staldene før vask, således at vandforbruget reduceres. Desuden opsættes drikkeventiler over foderkrybben, således at et evt. vandspild minimeres.

4 Forventede reststoffer og emission fra anlægget

4.1 Husdyrgødning

I forbindelse med en husdyrproduktion vil der være et afkast af husdyrgødning indeholdende primært kvælstof, fosfor og kalium. Det er specielt kvælstof og fosfor, der kan påvirke det omgivende miljø. I tabel 9 er angivet mængden af husdyrgødning samt dennes indhold af kvælstof og fosfor før og efter udvidelsen.

Tabel 9: Afkast af husdyrgødning – N & P før og efter udvidelsen

Produktion totalt til udspredning	Kg N		Kg P	
	Før	Efter	Før	Efter
Rågylle	14.003	12.411	2.714	2.554
Væske fraktion efter separation	24.144	32.675	2.428	5.643

4.2 Kvælstofudvaskning

4.2.1 Overfladevand – Nitratklasse 1

En del af bedriftens udspretningsarealer er beliggende i område klassificeret som Nitratklasse 1, hvilket betyder, at kvælstof reduktionsområdet i området er maksimalt 50 %. Reduktionspotentialet er et udtryk for forskellen mellem den mængde nitrat, der kommer fra rodzonen og den mængde nitrat, der ender i vandområdet. I Nitratklasse 1 må der som udgangspunkt ikke tildeles mere end 85 % af den husdyrgødningsmængde, der er gældende i forhold til de generelle harmoniregler. For Ø. Skovgård betyder dette, at der maksimalt må tildeles 1,3463 DE/ha i gennemsnit på det totale udspretningsareal.

4.2.2 Grundvand – nitratfølsomt område

Ingen af udspretningsarealerne tilknyttet produktionen på Ø. Skovgård er beliggende i nitratfølsomme områder.

4.3 Fosfor

Ingen af udspretningsarealerne tilknyttet produktionen på Ø. Skovgård er beliggende i områder, der afvander til Natura 2000 områder, som er overbelastet med fosfor. Udbringningsarealerne pålægges derfor ingen restriktioner i forhold til fosforbelastning jf. lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug (Lov nr. 1572 af 20. december 2006).

4.5 Ammoniakfordampning

Ved en husdyrproduktion vil der være fordampning af ammoniak fra stalde, husdyrgødningslagre samt ved udspretning af husdyrgødningen. Størrelsen af ammoniakfordampningen er afhængig af produktionens størrelse samt af stalddypen, lagertypen samt tidspunkt og teknik til udbringningen af husdyrgødningen. Ejendommen er ikke beliggende inden for bufferzone I eller II, dvs. at der ikke inden for 1000 meter af Ø. Skovgård findes naturarealer omfattet af kravet om bufferzoner.

Beregninger af ammoniakemission er beregnet i det elektroniske ansøgningsskema jf. kravet i lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Den samlede ammoniakemission fra anlægget ved nudrift er beregnet til 5229,6 kg N/år og ved ansøgt drift er den samlede ammoniakemission fra anlægget er beregnet til 6124,56 kg N/år. Projektet medfører således en meremission fra anlægget på 894,96 kg N/år. Meremissionen af ammoniak beregnes altid, og ved meremissionen forstås den samlede ansøgte emission fra stald og lager fratrukket nudrift emissionen. Disse beregninger er fratrukket den generelle reduktion i fordampningen, som lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug har fast lagt.

Kravet er, at der skal ske en reduktion på 25 % for de stalde, hvor indretningen ændres og for nye stalde – i forhold til et fastlagt referencestaldsystem. Kravet om 25 % reduktion på ammoniakudledningen er opfyldt, se afsnit 5.3.

4.6 Lugtemission

Lugtemission stammer fra staldene samt fra husdyrgødningsystemerne inklusiv opbevaringsanlæggene (vedvarende lugtkilder). Desuden forekommer lugtemission ved udbringning af husdyrgødningen (periodiske lugtkilder).

4.6.1 Vedvarende lugtkilder

For de vedvarende lugtkilder beregnes en lugtgeneafstand. Udenfor denne lugtgeneafstand må lugtgenerne fra husdyrholdet anses som værende ubetydelige. Lugtgeneafstandene er beregnet ved hjælp af FMK-vejledningen og i henhold til den nye lugtvejledning. I beregningerne af lugtgeneafstanden er der taget udgangspunkt i, at alle dyr er på stald. I tabel 10 og 11 er geneafstandene for lugt angivet og beregnet henholdsvis i henhold til FMK-modellen og den nye model til beregning af lugtgeneafstande.

Tabel 10: Geneafstand for lugt – angivet i meter (FMK-model)

	Før udvidelsen	Efter udvidelsen
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	586	619
Geneafstand til byzone i øvrigt og ”samlet bebyggelse”	330	348
Geneafstand til boliger uden for ”samlet bebyggelse”	185	196

Tabel 11: Geneafstand for lugt – angivet i meter (ny model)

	Før udvidelsen	Efter udvidelsen
Geneafstand til boligområde i byzone/sommerhusområde	670	757
Geneafstand til byzone i øvrigt og ”samlet bebyggelse”	516	580
Geneafstand til boliger uden for ”samlet bebyggelse”	246	285

For boliger uden for byzone/sommerhusområde og boliger uden for samlet bebyggelse angiver den nye model den største geneafstand, mens den nye lugtberegningsmodel angiver den længste geneafstand for samlet bebyggelse, hvorfor det er disse afstande, der vil være den gældende.

Nærmeste enkeltbeboelse som ikke er ejet af ansøger og som ikke er omfattet af landbrugspligt er Ølenevej 48. Ansøger har siden sidste miljøgodkendelse tilkøbt Nexøvej 74.

Der er ca. 400 m fra nærmeste staldhjørne på Ø. Skovgård til stuehuset på Ølenevej 48.

Lugtgenekriteriet for enkeltbeboelse er således overholdt jf. tabel 11. Alle beboelser beliggende indenfor lugtgenegrænsen til enkeltbeboelse er ejet af ansøger. Se figur.

Figur 1: Cirklen angiver lugtgenegrænse for enkeltbeboelse

Der forefindes ikke samlet bebyggelse og byzone/sommerhusområde indenfor 1 km af ejendommen. Alle lugtgenekriterier er således overholdt.

Idet gyllebeholderne på Ø. Skovgård er overdækkede med teltdug minimeres lugtgenerne fra gyllebeholderne ligeledes. Udbringning af væskefraktionen fra gylleseparationen giver endvidere færre lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødningen.

Renholdelse i stierne betinger mindre lugtmission fra staldanlægget ligesom jævnlig rengøring af ventilationssystemet giver færre støvgener og lugtgener omkring ejendommen. Gyllekølingen har evt. også en lugtreducerende effekt.

Udover lugtgeneafstandene er konsekvensafstanden for lugt beregnet ud fra de gamle lugtenheder og er i dette tilfælde beregnet til 900 m, idet det samlede antal lugtenheder fra produktionen er beregnet til 38.336 LE/s. Uden for denne afstand vurderes der ikke at kunne forekomme lugtgener.

4.6.2 Periodiske lugtkilder

Der udbringes væskefraktionen fra den separerede gylle. Fiberfraktionen afsættes til biogasanlæg og returneres ikke til bedriften. På bedriften anvendes dog også rågylle fra bedriftens ejendom Lausvang, hvor gylle ikke separeres.

Rågylle og væskefraktion udbringes med slæbeslanger. På sort jord og græsarealer nedfældes gyllen i de områder, hvor det påkræves i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Rågylle/væskefraktion tildeles de enkelte marker ud fra en gødningsplan, hvor der er taget hensyn til de enkelte afgrøder næringsstofbehov. Husdyrgødningen tildeles i de perioder afgrøderne har næringsstoffoptagelse hvilket vil sige at husdyrgødningen primært udbringes i perioden marts til maj. Dog kan der evt ske tildeling til vinterraps og frøgræs i perioden august til september.

Ved udbringning tages der hensyn til naboer og vindretning og udbringning op til beboelser sker så vidt muligt på hverdage. Udbringning af væskefraktion lugter minimalt, hvilket mindsker generne ved udbringning af husdyrgødning.

4.7. Støvemission

Der er kun meget begrænset støvgener forbundet med produktionen på Ø. Skovgård. Støvgener vil primært kunne forekomme i høst, hvor der håndteres halm og evt. tilkøres korn og frø til ejendommen og vil kun forekomme lokalt på Ø. Skovgård.

Der udover kan der forekomme støvgener i forbindelse med tildeling af strøelse i staldene samt i forbindelse med foderfremstillingen. Til minimering heraf er møllerianlægget monteret med støvfiltre. Foderet udfodres som vådfoder og der er derfor ingen støvgener i forbindelse hermed.

4.8 Støjkilder

Der skelnes mellem vedvarende og periodiske støjkilder, da vedvarende støjkilder bidrager væsentligt mere til den samlede støjbelastning fra anlægget end de periodiske støjkilder.

4.8.1 Vedvarende støjkilder

Vedvarende støj forekommer fra ventilationsanlægget og foderblandingsanlægget. Støjniveauet forventes ikke intensiveret væsentligt som følge af udvidelsen.

4.8.2 Periodiske støjkilder

Støj kan periodisk stamme fra transport til og fra Ø. Skovgård med foder, husdyrgødning og dyr. Der er etableret en ny vej til produktionsanlægget, således at der køres ind fra Nexøvej ved indkørslen til Rågelund, Nexøvej 78, 3720 Aakirkeby. Herved vil beboelsen på Nexøvej 74 og Møllen, Nexøvej 74A, ikke blive berørt af transport i forbindelse med produktionen på Ø. Skovgård. Endvidere vil der kunne forekomme støj fra korntøringsanlægget, hvilket vil være i drift i høstperioden. Der vil dog være stor variation fra år til år, idet der nogle år slet ikke er behov for korntørring og andre år stort behov. Den periodiske støj forventes ikke øget væsentligt i forbindelse med udvidelsen.

Driftsperiode for støjkilder:

Mølleriet vil være i drift 4 gange daglig á en times varighed pr. gang. Udfodringsanlægget vil ligeledes være i drift 4 gange dagligt af en times varighed pr. gang.

4.8.3 Tiltag mod støjkilder

Der anvendes frekvensstyret ventilatorer, som har et lavere støjniveau end traditionelle ventilatorer, og ventilatorerne kontrolleres, rengøres og vedligeholdes regelmæssigt for at mindske unødigt støj.

Mølleriet er et lukket system uden brug af lufttransport, hvilket giver et meget lavt støjniveau. Støj fra foderblandingsanlægget er endvidere begrænset, idet anlægget er placeret inde i foderladen. Det vurderes, at der ikke vil forekomme støj udenfor ejendommens matrikler bortset fra støj i forbindelse med transport til og fra ejendommen. Med den nye transportvej bagom ejendommen sker der kun begrænset transport forbi naboer og denne transport er fortrinsvis let transport med mindre køretøjer.

4.9 Lys

Ejendommen ligger skjult med bevoksning både mod nord og syd og med den oprindelige ejendoms driftsbygninger mod vest. Rundbuehallerne er ikke forsynet med vinduer og der forekommer ikke fjernlys fra ejendommen.

Der er opsat arbejdslys på ejendommen i form af 500 W projektører. Disse findes følgende steder: 1 i gården, 1 ved træ i indkørsel, 3 på vestsiden af ejendommen, 1 ved eksisterende udleveringsrum til ældre stald, 1 ved udleveringsrum i forbindelse med det nye staldanlæg, 2 ved gyllepumpe, 1 ved vaskeplads.

4.10 Transport

Der forekommer transport af forskellig vis i forbindelse med produktionen. Der skelnes mellem intern transport på ejendommen og ekstern transport, dvs. transport til eller fra ejendommen.

Til- og frakørsel til ejendommen vil foregå ad eksisterende privat vej (privat kørsel) og ad ny vej, som er etableret syd om Ø. Skovgård med udkørsel fra Rågelund, Nexøvej 78, 3730 Nexø.

4.11 Intern transport

I forbindelse med produktionen på Ø. Skovgård vil den interne transport begrænses sig til hjemkørsel af korn og halmhåndtering, idet der ikke flyttes dyr mellem staldbygningerne, og foder transporteres i lukket system fra foderladen til de enkelte staldafsnit.

4.12 Ekstern transport

Den eksterne transport består i transport af smågrise til ejendommen samt slagtesvin fra ejendommen. Desuden sker der transport af foder, gødningsprodukter, diesel og planteværnsprodukter til ejendommen. Derudover betragtes transport af husdyrgødning til udspretningsarealerne som ekstern transport desuagtet, at den del skal udsprede på udspretningsarealer i umiddelbar tilknytning til ejendommen.

Opgørelse af transporter før og efter udvidelsen på Ø. Skovgård kan ses i tabel 12.

Tabel 12: Transporter til og fra Ø. Skovgård

Type transport	Før udvidelsen	Efter udvidelsen
Levering af smågrise	52	52
Afhentning af slagtesvin	130	156
Afhentning af døde dyr til DAKA	50	50
Levering af soja	18	18
Levering af mineraler	5	5
Levering af handelsgødning	1	1
Leverancer til Biokraft A/S	42	42
Kørsel af korn	86	86
Diverse transporter	25	25
Transporter med gylle/væskefraktion *	106	106

*) Antal læs gylle der ikke kommer på offentlig vej er ikke medtaget i denne tabel.

Det samlede årlige antal transporter skønnes således til ca. 530 i ansøgt drift hvilket er en stigning på ca. 10% hvilket hovedsageligt skyldes øgede gødningsmængder. I antallet af transporter er ikke medtaget hjemkørsel af korn i høst. Antallet af transporter i forhold til dette stiger ikke som følge af udvidelsen, men vil kunne variere fra år til år afhængig af det enkelte års høstudbytte.

4.11 Fluer og skadedyr

Der holdes opryddet omkring ejendommen, bygningerne vedligeholdes og vegetation holdes væk fra bygningernes fodmur, således at rotter ikke sikres optimale leveforhold. Der opretholdes desuden en god staldhygiejne og god gødningshåndtering. Foderladen holdes i forsvarlig stand, således at adgangsforhold for skadedyr minimeres.

Med hensyn til bekæmpelse af fluer forebygges fluegener ved, at der holdes rent i staldene og ved anvendelse af rovfluer.

I relation til rottebekæmpelse er der tegnet sikringsordning med et privat firma, som opsætter rottekasser langs ydervægge og fodmure, som tilses jævnligt og efterfyldes med gift efter behov. Herudover vil der som nævnt blive holdt opryddet omkring ejendommen.

4.12 Spildevand

I forbindelse med vask i stald vil der forekomme spildevand. Dette spildevand ledes til gyllebeholder. Den årlige mængde forventes at ville udgøre ca. 350 m³. Rengøring af marksprøjte og øvrige maskiner sker på vaskeplads. Vaskepladsen er etableret med olieudskiller og sandfang. Spildevand fra vaskeplads som ligeledes anvendes til separationsanlægget ledes til gyllebeholder. Spildevandet fra stuehuset ledes via septiktank til grøft. Spildevandet udgør ca. 100 m³ årligt. Tagvandet fra driftsbygningerne ledes til kloak og derfra til grøft. Tagvandet udgør ca. 3.900 m³ årligt. Vaskevand fra staldanlæg og vaskevand fra vaskepladsen ledes til gyllebeholder. Til vask af staldene anvendes ca. 18 m³ pr sektion pr vask. På årsbasis bliver spildevandsmængden fra vask af staldene som ledes til gyllebeholder således ca. 350 m³. Vaskevand fra separationsplads/vaskeplads skønnes til at udgøre ca. 50 m³ årligt.

4.13 Affald

Der forekommer begrænsede mængder fast affald fra ejendommen, idet kun mineraler og gødning leveres i sække [ISAG-kode 19.00 og EAK-kode 02 01 04]. Mineralsækkene samles i et hjørne i foderrummet og køres jævnligt til BOFA.

I rummet hvor vådfodringstanken er placeres forefindes grønne containere til opsamling af affald. Derudover findes i teknikrum en blå plastbeholder, hvor sprayflasker og glasflasker mv. opsamles. Dette affald leveres jævnligt til BOFA.

4.13.1 Olie- og kemikalieaffald

Spildolie [ISAG-kode 06.00 og EAK-kode 13 02 06] afhentes af Gunnar Lund, Esbjerg. Spildolie udgør ca 200-300 l årligt. Indtil afhentning opbevares spildolie i 200 l tromle. Tromlen opbevares i maskinhus/værksted. Der er støbt bund i maskinhuset. Tromlen tømmes 2-3 gange årligt. Med hensyn til pesticidaffald, så forekommer der ikke pesticidaffald på ejendommen, da der ikke hjemtages mere end der forbruges hvert år. Der opstår således ikke lagre af ulovlige pesticider. Tom rengjort emballage fra pesticider [EAK-kode 02 01 09 og ISAG-kode 05.12] afleveres til BOFA. Affald fra veterinære lægemidler [ISAG-kode: 05.13] udgør ca. 365 kanyler årligt. Disse indsamles og afleveres til BOFA.

4.13.2 Animalsk affald

Døde dyr afhentes til destruktion af DAKA Proteins, Buldregårdsvej 2, 3700 Rønne.

Døde grise (EAK-kode: 02 01 02.) afhentes af DAKA normalt samme dag. Døde dyr udgør i nudrift drift ca. 300 stk. årligt svarende til ca. 18.000 kg. Efter udvidelsen vil døde dyr stige til ca. 360 stk. årligt svarende til ca. 21.500 kg årligt. Indtil afhentning opbevares de døde dyr overdækket og placeres ved privatvejen med udkørsel ved Rågelund, Nexøvej 78, 3730 Nexø.

5 Vurdering af produktions miljøpåvirkning

5.1 Kvælstofpåvirkning

Produktionen på Ø. Skovgård påvirker miljøet med kvælstof fra husdyrgødningen. Teknik & Miljø har vurderet om påvirkningen har negativ effekt på grundvandet, vandløb og søer. Vurderingen er foretaget på baggrund på beregninger udført i det lovbestemte elektroniske ansøgnings-skema om miljøgodkendelse jf. Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. I relation til vandløb og søer, er der endvidere foretaget en vurdering ud fra kendskab til afstrømningsforhold til recipienterne samt dræning af arealerne.

5.1.1 Overfladevand

Jævnfør afsnittet om kvælstofudvaskning ligger en part af bedriftens udspretningsarealer i et område klassificeret som nitratklasse 1 i forhold til overfladevand. For landbrugsarealer, der er placeret i denne kategori, stilles der krav om et lavere husdyrtryk pr. ha end de generelle harmoniregler giver mulighed for. I nitratklasse 1 må der maksimalt tildeles 85 % af den husdyrgødningsmængde, som er gældende i forhold til de generelle harmoniregler.

Ca. 25% af bedriftens udspretningsareal er beliggende i område udpeget som nitratklasse 1. Det betyder, at husdyrtrykket som udgangspunkt maksimalt må være 1,3463 DE/ha, hvilket også er det der reelle husdyrtryk på bedriften. På denne baggrund vurderer Teknik & Miljø, at beskyttelsen af de sårbare vandområder, som en del af udspretningsarealet afvander til, er sikret.

5.1.2 Grundvand

I forhold til grundvand er det undersøgt om udspretningsarealerne er beliggende i nitratfølsomme indvindingsområder og/eller om der er udarbejdet en indsatsplan i forhold til vandindvinding. Ingen af udspretningsarealer tilhørende produktionen på Ø. Skovgård er beliggende i nitratfølsomme områder eller i områder, hvor der er forefindes en indsatsplan for vandindvinding.

Hovedparten af arealerne er imidlertid beliggende i områder med drikkevandsinteresse eller særlig drikkevandsinteresse. Vandkvalitetskravet for drikkevand er et nitratindhold på højst 50 mg nitrat/l. Efter vandet har forladt rodzonen foregår en nitratreduktion ved passage gennem jordprofilen. Det er Teknik & Miljø's vurdering, at den nitratreduktion sikrer, at koncentrationen af nitrat i det vand, der når grundvandet ikke overstiger 50 mg nitrat/l. Med de rammer, der er fastsat i Husdyrgodkendelsesloven, vurderer Teknik & Miljø derfor, at der ikke vil være behov for at stille vilkår i forhold til nitratudvaskning til grundvandet.

5.1.3 Vandløb og søer

Vandløb og søer påvirkes hovedsageligt af udvaskning samt direkte afstrømning til recipienterne. Søer og vandhuller er særligt følsomme overfor tilførsel af fosfor, men visse kær- og mosetyper i tilknytning til søer og vandhuller kan også være følsomme overfor kvælstoftilførsel enten via vandmiljøet eller fra luften. Den atmosfæriske påvirkning er dog så begrænset i forhold til områdets små søer, at der kan ses bort fra denne.

For alle vandhuller og søer i og ved udspretningsarealerne gælder, at de i forvejen er næringsrige og for hovedpartens vedkommende med et begrænset naturindhold, der er præget af denne næringsberigelse. Teknik & Miljø vurderer, at de berørte vandhuller og vandløbssystemer ikke vil blive påvirket af udvidelsen på Ø. Skovgård. Bortset fra den direkte tilledning fra dræn er åstrækningerne beskyttet mod

påvirkning fra næringsrigt vand fra udspretningsarealerne, da overfladisk afstrømning vil blive tilbageholdt af bræmmer. Generelt er de bornholmske vandløb meget robuste overfor påvirkning af kvælstof.

5.2 Fosforudledning

Husdyrgødning indeholder fosfor. Ved udbringning af husdyrgødning tilføres markerne fosfor, som er et vigtigt plantenæringsstof, og ved høst fjernes der fosfor med afgrøderne. Tilføres der husdyrgødning efter de gældende harmoniregler, vil der typisk blive tilført mere fosfor, end der fraføres med afgrøderne. Dette er dog ikke gældende for Ø. Skovgård, idet gyllen separeres, og derfor vil der ikke blive tilført større mængder fosfor end den mængde afgrøderne optager. I henhold til beregningerne udført i det elektroniske ansøgningsskema vil den total mængde fosfor i husdyrgødningen udgøre 8197 kg P efter udvidelsen, hvilket vil svare til ca. 27,2 kg P/ha i gennemsnit. Afgrødernes forventede fosforoptagelse er ca. 26,9 kg P/ha afhængig af afgrøde og udbytte. Dette betyder, at fraførelsen og tilførelsen stort set vil være lige stor.

Samlet er det Teknik & Miljø vurdering, at recipienterne i forhold til tab af fosfor ligger godt beskyttet og derfor vurderes risikoen for fosfortab som værende minimal.

Endvidere skal nævnes, at ingen af udspretningsarealerne til Ø. Skovgård er beliggende i områder, der afvander til områder i Natura 2000 områder, som er overbelastede fosfor. Derfor er der i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. til husdyrbrug ingen restriktioner i forhold til fosforbelastning på udspretningsarealerne.

5.3 Ammoniakdeposition til naturarealer

Kvælstof, der deponeres fra luften, er det begrænsende næringsstof for mange sårbare økosystemer, og i disse økosystemer kan der forventes væsentlige ændringer som følge af ekstra tilførsel af kvælstof.

Husdyrproduktioner kan give anledning til udslip af ammoniak og derfor påvirke særligt næringsfattige naturtyper i det åbne land. Ammoniakfordampningen pr. dyreenhed kan variere betydeligt fra den ene produktion til den anden afhængig af dyreart, fodring, staldindretning, udbringningsmetode, renholdelse m.v. Ved etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug skal de øgede ammoniaktab fra stald og lager reduceres med 25 % i forhold til et fastsat referencestaldsystem i 2007. Kravet om reduceret ammoniakemission gælder for udvidelser samt stalde, der renoveres, men kan gennemføres som et krav til reduktion af ammoniaktabet for både det eksisterende og det nye anlæg. Udegående dyr friholdes dog for reduktionskrav i den periode, de er udegående. For malkekøer og det tilhørende opdræt reduceres reduktionskravet derfor forholdsmæssigt.

I henhold til beskyttelse af naturområder er der udlagt bufferzoner om særligt ammoniakfølsomme naturområder. Bufferzoner (bufferzone I) på 300 meter om særligt ammoniakfølsomme naturområder. Inden for denne beskyttelseszone og inden for selve området kan husdyrbrug ikke udvides eller ændres, hvis udvidelsen medfører en forøget udledning af ammoniak til disse naturområder.

I en yderligere zone i en afstand fra 300-1000 meter om ovennævnte områder (bufferzone II) må en udvidelse maksimalt give anledning til en merbelastning på 0,7 kg N pr. ha. Såfremt der er to eller flere ejendomme med over 75 dyreenheder i zonen og inden for en afstand af 1 km, må merbelastningen maksimalt udgøre hhv. 0,5 og 0,3 kg N pr. ha.

De særlige naturområder, som er omfattet krav om bufferzone jf. § 7 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er:

- Højmose
- Lobeliesø
- Hede større end 10 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.

- Overdrev større en 2,5 ha, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- Hede, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder.
- Overdrev, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder
- Ammoniakfølsomme søer, herunder kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger og brunvandede søer og vandhuller, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 og beliggende inden for internationale naturbeskyttelsesområder

Teknik & Miljø vurderer ammoniaktabet fra husdyrbruget i forhold til naturområder inden for 1.000 m fra husdyrbruget, jf. bufferzonerne i husdyrloven. Hvad angår påvirkningen af Natura 2000-områder bør vurderingen dog foretages i forhold til naturområder indenfor 3.000 m fra husdyrbruget af hensyn til bestemmelserne i habitatbekendtgørelsen.

Der er ikke naturområder omfattet af husdyrlovens § 7 inden for 1.000 m. Nærmeste internationale naturbeskyttelsesområder er placeret ca. 1100 m fra husdyrbrugets anlæg.

Ifølge beregninger i Miljøstyrelsens it-ansøgningssystem er husdyrlovens reduktionskrav på 25% for ansøgninger indsendt i 2009 overholdt. Beregninger viser, at de anførte tilpasninger af anlægget/driften af ejendommen medfører, at ammoniakfordampningen fra stalde og lagre overholder ammoniakreduktionskravet på 25%. Teknik & Miljø vurderer under forudsætning af de stillede vilkår, at projektet ikke vil medføre en forringelse af naturområderne. Idet der er mere end 1.000 m til naturområder omfattet af husdyrlovens § 7, stiller husdyrloven ikke umiddelbart yderligere krav vedrørende belastning af naturområder med ammoniak fra anlægget.

Nærmeste §3 naturområde er et areal, som er kombineret hede- og overdrevarsareal. Området er placeret ca. 310 m sydvest for produktionsanlægget. Merdepositionen [inklusive sidste udvidelse] til arealet er 1,5 kg N/ha/år. Teknik & Miljø vurderer, at de fastlagte beskyttelsesniveauer i henhold til lov. nr. 1572 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er tilstrækkelige til at sikre, at det nærmeste naturområde ikke påvirkes i negativ retning.

Nærmeste Natura 2000 område er habitat- og fuglebeskyttelsesområdet "almindingen, Ølene og Paradisbakkerne". Afstanden hertil er ca. 1.100 m mod nordøst. Merdepositionen hertil kan beregnes til 0,1 og total depositionen til ca. 0,6 kg N/ha/år. Merdepositionen inklusiv sidste udvidelse kan beregnes til ca. 0,3 kg N/ha/år. Nærmeste natur i Natura 2000 området består af skovbevoksning, som vurderes ikke at være følsom for kvælstofdeposition. Nærmeste habitatnaturtype i Natura 2000 er beliggende 2.400 m fra ejendommen. Merdepositionen hertil beregnes til 0,0 kg N/ha/år og totaldepositionen 0,2 kg N ha/år. Cirka halvdelen af totaldepositionen til naturområdet skyldes sidste udvidelse samt denne ansøgte udvidelse af produktionen. Der vil på grund af afstanden, placeringen af naturområderne i forhold til Ø. Skovgård samt opblanding af kvælstof i atmosfæren kun forekomme en ubetydelig påvirkning af på de nævnte områder.

Hovedkonklusionen er, at ingen naturområder beskyttet af Naturbeskyttelseslovens § 3 eller §7 naturområder bliver påvirket væsentligt i negativ retning af den planlagte udvidelse på Ø. Skovgård. EU-habitatområderne "Almindingen, Paradisbakkerne og Ølene" vurderes endvidere heller ikke at blive påvirket i negativ retning af den planlagte udvidelse på Ø. Skovgård. Der vil kun forekomme en ubetydelig påvirkning af på det nævnte område på grund af afstanden samt opblanding af kvælstof i atmosfæren. Endvidere indeholder den del af EU-habitatområde 162, som er tættest på Ø. Skovgård ikke kvælstoffølsomme naturområder.

Samlet er det Teknik & Miljø vurdering, at den planlagte udvidelse på Ø. Skovgårds ikke vil påvirke lokaliteter omkring Ø. Skovgård og deres naturindhold i væsentligt.

5.4 Pesticidpåvirkning

Ved udbringning af pesticider overholdes gældende regler for dosering, afstand til vandmiljø, sprøjtefrister m.v. Der anvendes pesticider under hensyntagen til det aktuelle behov og dosering tilpasses den enkelte sprøjteopgave.

5.5 Påvirkning af bilag IV arter

I området omkring Ø. Skovgård samt udspretningsarealerne er der registreret løvfrø (Habitatdirektivets bilag IV art) i søerne ved Egebygård og ved Skræddergård. Løvfrøen var placeret i kategori V i Rødliste '90, men er fjernet fra Rødlisten. De sidste cirka 10 års koncentrerede plejeindsats har stoppet tilbagegangen, og der findes mange løvfrølokaliteter på Bornholm.

De vigtigste negative faktorer til påvirkning er løvfrøbestanden er eutrofiering og prædation. Det er Teknik & Miljø vurdering, at eutrofieringen ikke øges som følge af udvidelsen på Ø. Skovgård. Vandhullerne, hvor i der er registreret løvfrøer, ligger beskyttet af minimum 5 meter bræmmer til det dyrkede areal. Endvidere er der ikke drænet til de pågældende vandhuller.

Det er Teknik & Miljø vurdering, at de omtalte søer ikke direkte bliver påvirket af afstrømning eller drænvand samt at det atmosfæriske kvælstofbidrag fra Ø. Skovgård ikke vil betyde ændring af søernes tilstand. Teknik & Miljø samlede vurdering er derfor, at Bilag IV arterne ikke bliver truet af den forestående udvidelse på Ø. Skovgård.

6 Vurdering af anvendelse af bedste tilgængelige teknik

Bedst Tilgængelige Teknik – BAT (Best Available Technique) – er en fællesbetegnelse for teknik, som kan begrænse emission af ammoniak, lugt, drivhusgasser eller begrænse energiforbruget. Anvendelse af teknikker, der er beskrevet i BAT-byggeblade, sikre at der er foretaget en vurdering af teknikkenes virkninger på miljøet, og teknikken kan anvendes på økonomisk mulige vilkår under danske produktionsforhold. I vurderingen er der samtidigt taget hensyn til eventuelle fordele og ulemper om lugt, arbejdsmiljø, dyrevelfærd m.v. Der er nedsat en følgegruppe under Skov- og Naturstyrelsen, som skal foretage denne vurdering. En beskrevet teknik, der lever op til alle ovenstående krav, har fået betegnelsen BAT. Er teknikken forbundet med store omkostninger, eller er reduktionen i ammoniakfordampningen minimal, har teknikken fået betegnelsen BAT-kandidat. Kommunen skal ved vurderingen af en ansøgning sikre sig, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved hjælp af bedste tilgængelige teknik, jf. §19 i husdyrloven. Teknik & Miljø har foretaget en vurdering af BAT anvendt inden for følgende kategorier på Ø. Skovgård: Energibesparende foranstaltninger, vandbesparende foranstaltninger, management, foderoplysninger, bedste tilgængelige staldeknologi, gødningsopbevaringsanlæg og bedste tilgængelige udbringningsteknik.

I det efterfølgende er ovenstående punkter gennemgået.

Energibesparende foranstaltninger:

Ventilation:

I de ældre stalde er ventilationssystemet ligetryk med luftindtag gennem skorstene i taget (6 stk) . Afkast sker gennem 4 afkast placeret i kip. Der er her ligeledes tale om frekvensstyrede ventilatorer, som i de nye stalde. Ventilationsafkast rengøres efter hvert hold grise. Ventilationssystemet er styret ud fra luftfugtighed og temperatur.

Foder:

På Ø. Skovgård anvendes fermenteret foder. Til opvarmning af vandet til fermenteringen anvendes varmen fra gyllekølingsanlægget. Foderet pumpes til og rundt i staldanlæggene, hvilket giver mindre energiforbrug end lufttransport.

Transport af foderemner frem til møller og kværne sker med snegle eller kopelevator. Dette giver mindre energiforbrug end luftbårne systemer. Snegle/elevatore, der sørger for fremføringen er nøje tilpasset møller og kværne, således at driftstiden minimeres, hvilket mindsker energiforbruget. Der anvendes skivemølle frem for hammer/slaglemølle, hvilket ligeledes mindsker energiforbruget.

Korn opbevares primært i gastætte siloer, hvilket giver mindre behov for korntørring og dermed lavere energibehov på ejendommen.

Belysning:

Der anvendes neonrør i staldene. De nyere rundbuestalde er forsynet med ovenlys. Hvilket betyder, at der kun er behov for elektrisk lys i forbindelse med fodring og tilsyn med dyrene. Ved vaskeplads/seperatorplads er der opsat lysstofrør, som anvendes ved behov.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT i relation til at sikre, at energiforbruget på ejendommen er så lavt som muligt.

Vandbesparende foranstaltninger:

Der anvendes vådfoder, hvilket mindsker behovet for supplerende drikkevand i staldene. Der er opsat drikkeventiler over foderkrybben for at minimere vandspildet.

Før vask iblodsættes staldene for at løsne snavset og dermed mindske vandforbruget ved den efterfølgende rengøring. Der anvendes højtryksrensere til rengøringen.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT på Ø. Skovgård i relation til at mindske vandforbruget.

Management og Godt Landmandskab:

Ved dagligt tilsyn i staldene sikres det at der ikke er svineri i stierne, idet evt. svineri på det faste leje vil blive skrabet væk dagligt. Svineri i stierne giver øget ammoniakemission og lugtemission. Ved det daglige tilsyn tilses ventilationssystemet og styringen heraf, således at det sikres, at ventilationssystemet fungerer optimalt.

Der anvendes overbrusning til at styre grisenes gødeadfærd specielt i varme perioder

Foderblandingsanlægget tilses dagligt og det sikres, at foderblandingerne til stadighed tilpasses grisenes behov for næringsstoffer. Ved det daglige tilsyn sikres desuden, at foderblandingsanlægget til stadighed fungerer optimalt. Evt. driftsproblemer søges udbedret straks.

Teknik & Miljø vurderer, at bedriften lever op til BAT-kravet inden for management.

Foderoplysninger

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring, hvilket der heller ikke er i denne miljøgodkendelse. Der anvendes fytase i foderet og der anvendes forskellige foderblandinger til små og store grise. Der anvendes fermenteret foder, hvilket alt andet lige øger foderoptagelsen og betinger lavt foderforbrug pr. kg tilvækst. Fermenteret foder er surt, hvilket evt. betinger, at gødningen som udskilles fra dyrene ligeledes har lavere pH end fra grise fodret med ikke fermenteret foder. Ved tilsætning af benzosyre til foderet fås denne effekt, som kan anvendes som virkemiddel i forhold til at mindske ammoniakfordampningen. Det er tænkeligt at anvendelse af fermenteret foder vil give samme effekt.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT inden for foderteknologi til slagtesvinebrug.

Bedst tilgængelige staldteknologi

Bedriftens ansvarlige har konstant fokus på, hvilke staldsystemer der er bedst anvendelig i relation til miljø og dermed ammoniak til omgivelserne.

Miljøgodkendelsen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper, der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter, og der vil løbende blive indhentet opdateret viden, med henblik på forbedringer, der lever op til nutidens miljøkrav. Sigtet med anlægget er, at der ud fra et proportionalitetssynspunkt konstant vil blive indhentet ny og bedste viden, der gør anlægget til en fremtidssikret virksomhed. Ved hvert miljøtilsyn vil der blive orienteret om, hvilke overvejelser, der er foretaget med henblik på bedriftens fremtid i relation til den teknologi, der giver det største miljøhensyn.

I de ældre stalde, som er renoveret i 1999 er staldsystemet strawflow . Staldene er fuldt funktionsdygtige og forventes ikke at skulle renoveres i forhold til gulv/gyllesystem indenfor godkendelsen gyldighedsperiode. I den ene stald er der udelukkende fast gulv på stiarealet og i den anden er der 30 % spalteareal og 70 % fast gulv. Der forefindes ikke målinger af ammoniakfordampningen fra strawflowsystemerne. Da fordelingen mellem fast gulv og spalter i det ene system svarer til 50-75 % fast gulv antages det, at ammoniakfordampningen ligger tæt på normtallet for ammoniakfordampningen fra staldsystemet delvist fast gulv med 50-75 % fast gulv. I den øvrige del er der anvendt normtal for ammoniakfordampningen svarende til fast gulv. Den store andel af fast gulv vil dog medføre øget behov for manuel rengøring i stierne for at hindre at stierne er tilsvinede. Renholdelse af stierne er en betingelse for at holde ammoniakfordampningen på et lavt niveau. Der anvendes desuden overbrusning til at styre grisenes gødeadfærd, således at dette primært sker på spaltearealet.

Det vurderes, at staldene vil kunne anvendes i ca. 10 år yderligere førend der bliver behov for en gennemgribende renovering. Til den tid vil det blive vurderet om det vil være hensigtsmæssigt at renovere staldanlægget eller om staldanlægget skal udfases. Ved en evt. gennemgribende renovering vil der blive implementeret det til den tid værende BAT i staldanlægget. På nuværende tidspunkt må systemet anses for værende BAT, idet der er tale om eksisterende stalde, som ikke står foran en gennemgribende renovering.

BAT-kravet gælder også for eksisterende dele af anlægget og der skal fastsættes en rimelig frist til at imødekomme BAT-krav, der fastsættes i en miljøgodkendelse foranlediget af en ændring eller udvidelse. Teknik & Miljø har derfor stillet vilkår om, at der ved næste gennemgribende renovering af de gamle eksisterende stalde, skal disse indrettes med det der på renoveringstidspunktet anses for BAT-staldteknologi. Dette vil kræve endnu et tillæg, hvor det vil blive vurderet om BAT-kravet er opfyldt. Teknik & Miljø stiller vilkår om, at ved større vedligeholdelsesarbejder på anlægget (staldinventar, ventilationsanlæg og lignede) skal den valgte læsning leve op til bedste tilgængelige teknik /BAT). Arbejdet skal anmeldes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, som vurderer om kravet om BAT er opfyldt. Formålet er at sikre, at der fremover anvendes den på det pågældende tidspunkt bedste tilgængelige teknologi, også ved ændringer, der ellers ikke kræver godkendelse efter husdyrloven.

BAT-emissionskrav

Der er tale om et tillæg til eksisterende miljøgodkendelse fra 2008. Der skal således kun vurderes i forhold til udvidelsen og ændringen.

Udvidelsen består af:

1440 slagtesvin 30-107 kg på delvis spaltegulv med 50-75 % fast gulv, 800 slagtesvin på fast gulv og 260 ekstra slagtesvin i staldene fra 2008, idet effektiviteten betinger at der kan produceres flere grise i dette staldanlæg. Hele udvidelsen sker i eksisterende staldanlæg der ikke forventes at skulle renoveres inden godkendelsen skal revurderes. Skal der forinden ske en renovering der omfatter gulvsystemet, vil dette blive godkendelsespligtig og BAT niveauet vil skulle fastlægges i forbindelse med dette. Derfor beregnes aktuelle BAT niveau ud fra de givne eksisterende staldanlæg.

De eksisterende staldanlæg ønskes udnyttet fuldt ud for at optimere på driften på ejendommen, dvs. udnyttet produktionskapaciteten fuldt ud.

I henhold til miljøstyrelsens vejledning vedr. emissionsniveau fra 2010 beregnes det maksimal tilladte emissionsniveau for at opfylde krav til BAT som angivet nedenfor:

Emission i nudrift (i henhold til ansøgning)	5229,6 kg N
1440 (30-107 kg) x 1,091(korrektionsfaktor vægt) x 0,29 kg N	455,60 kg N
800 (30-107 kg) x 1,091(korrektionsfaktor vægt) x 0,50 kg N ¹	436,40 kg N
260 (30-107 kg) x 1,091(korrektionsfaktor vægt) x 0,28 kg N ²	79,42 kg N
I alt	6201,02 kg N
Den aktuelle emission iht. ansøgningen er:	6124,56 kg N

Teknik & Miljø vurderer på denne baggrund, at BAT-emissionskravet er opfyldt.

Opbevaring af gødning:

Husdyrgødningen, som består af gylle, separeres vha. et Staring separationsanlæg. Separationsanlægget fra Staring anvender ikke tilsætningsstoffer såsom f.eks. polymerer. Det er en ren mekanisk separation. Separationsanlægget fødes fra en buffertank med fast låg. Fiberfraktionen lægges i et overdækket lager, hvorfra den ugentligt køres til biogasanlægget Biokraft på Rønnevej, Aakirkeby.

Væskefraktionen opbevares i to gyllebeholdere, som er forsynet med teltoverdækning. Beholderne er stabile, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger.

Beholderne tømmes hvert år og inspiceres visuelt, således at det hele tiden sikres, at beholdernes bund og vægge er tætte.

Der er støbt plads med afløb til gyllebeholder i tilknytning til gyllebeholderne. Pladsen anvendes til separationsanlægget samt ved omladning af husdyrgødningen til gyllevogne mv. Dette sikrer, at evt. spild af husdyrgødning ved omladning ikke vil give risiko for påvirkning af det omgivende miljø. Gødningshuset til fiberfraktionen er forsynet med afløb. Gødningshusets bund har fald mod afløbet. Evt. væske fra fiberen vil via afløbet blive opsamlet i en beholder, hvorfra det kan pumpes til gyllebeholder.

Tankene er tilmeldt de lovpligtige regelmæssige eftersyn, hvilket betyder at tanken hvert 10 år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Da separationsprocessen først er opstartet i sommeren 2009 vides det endnu ikke om der er behov for at omrøre væskefraktionen forud for udbringning.

Teknik & Miljø vurderer, at der anvendes BAT i forhold til opbevaring af husdyrgødning.

Udbringning af husdyrgødning:

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage),
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreder til gylle),
- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur,
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter,

---

¹ Emissionsniveauet er beregnet ud fra at tabet på fast gulv er 18 % og da gødningen føres til gylletank er lagertabet sat til 2 %. Dette emissionsstab er reduceret med 20 %, svarende til grænserne for drænet gulv og fast gulv. De udmeldte henholdsvis 0,40 og 0,35 svarer ca. til tab fra drænet gulv (14 % + 2 % lager) og delvis spalte 25-49 % (12 % stalddab + 2 % lagertab) reduceret med 20 %

² Beregnet ud fra det aktuelle stalddssystem med delvis spaltegulv (25-49 %), hvor emissionsniveauet udmeldt fra MST er 0,35 kg NH₄-N/sl svin reduceret med 20 % pga. gyllekøling

- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer, og krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha,
- krav til efterafgrøder

Der udbringes væskefraktionen fra den separerede gylle. Fiberfraktionen afsættes til biogasanlæg og returneres ikke til bedriften. På bedriften anvendes dog også rågylle fra bedriftens ejendom Lausvang, hvor gylle ikke separeres.

Rågylle og væskefraktion udbringes med slæbeslanger. På sort jord og græsarealer nedfældes gyllen i de områder, hvor det påkræves i henhold til husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Rågylle/væskefraktion tildeles de enkelte marker ud fra en gødningsplan, hvor der er taget hensyn til de enkelte afgrøder næringsstofbehov. Husdyrgødningen tildeles i de perioder afgrøderne har næringsstoffoptagelse, hvilket vil sige, at husdyrgødningen primært udbringes i perioden marts til maj. Dog kan der evt. ske tildeling til vinterraps og frøgræs i perioden august til september.

Ved udbringning tages der hensyn til naboer og vindretning, og udbringning op til beboelser sker så vidt muligt på hverdage. Udbringning af væskefraktion lugter minimalt, hvilket mindsker generne ved udbringning af husdyrgødning.

Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer og der holdes som minimum 2 m bræmmer til vandløbene.

Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Da arealerne er jordbundstype 7 og 8 (lerjord) og der primært er dyrkes vinterafgrøder, benyttes der ikke nedfælder. Nedfældning i vinterafgrøder er ikke ønskeligt, da der kommer for mange køreskader på afgrøderne, hvilket medfører et mindre udbytte og i sidste ende en mindre N-optagelse i afgrøder og dermed også en større udvaskning. På sort jord og græsmarker inden for bufferzoner omkring følsomme naturområder, bliver gyllen dog nedfældet jf. lovkrav.

Det vurderes, at de anvendte udbringningsteknikker lever op til BAT.

Fravalg af forsuring – under hensyn til proportionalitetsprincippet

Der er tale om udnyttelse af eksisterende ældre staldanlæg, som i en periode har stået stort set tomt. Staldene ønskes nu udnyttet i en periode for at optimere indtjeningen på bedriften. Der er tale om staldsystem med straw-flow. I en del af staldanlægget skubbes strøelse og møg gennem en smal spalte og ned i gyllekanal og i den øvrige del er der ca. 30 % med spalter, hvor strøelse og møg skubbes ned i gennem til gyllekanal.

Staldsystemet er uegnet til gylleforsuring, idet der kun er små gyllekummer og gyllesystemet kan ikke umiddelbart kobles til et forsuringsanlæg. Desuden er der tale om en relativ lille produktion i disse stalde, hvorfor der ikke vil være proportionalitet i forhold til at implementere gylleforsuring.

Gyllekøling

Der er tale om et system med begrænset gyllekumme, hvorfor det ikke umiddelbart er egnet til at etablere gyllekøling. Fra den del af staldanlægget med mest fast gulv (indsat som fast gulv) vil en stor del af ammoniaktabet ske på det fast leje, hvorfor gyllekøling ikke vil have nogen effekt på ammoniakemissionen for denne del. Det samme er delvist gældende for den øvrige del af staldanlægget, hvor 70% er med fast gulv. Produktionen i den del af anlægget, hvor der er 30 % med spalter udgør kun 40,58 DE. Såfremt gyllekøling indsættes med en effekt på 20 % vil der kunne opnås en reduktion på ca. 79 kg N. Idet mere end 100 kg pr kg reduceret N vurderes at betyde, at der ikke er proportionalitet mellem omkostning og effekt, vurderes gyllekøling ikke at være BAT (de årlige omkostninger kan ikke overstige 7.900 kr.).

Idet der endvidere er gyllekøling i eksisterende nyere staldanlæg, er der ikke behov for yderligere varmegenvinding, hvilket ligeledes er medvirkende til at gyllekøling er fravalgt i eksisterende anlæg. Desuden skal det tages i betragtning at levetiden på dette eksisterende anlæg vil være mindre end 20 år, idet det allerede er mere end 10 år siden anlægget sidste er renoveret (i slutningen af 1990'erne).

Luftrensning:

Luftrensning vil være alt for dyr at etablere i anlægget. Omkostningerne hertil til forrentning og afskrivning samt løbende driftsomkostninger vil langt overstige 2 % af de samlede driftsomkostninger. Med 2008 priser vil 2 % af driftsomkostningerne svare til maks. 10 kr/prod. gris. Med 2840 grise betyder det maksimalt 28.400 kr. årligt til forrentning og afskrivning samt til løbende driftsomkostninger. Dette vil et luftrensningsanlæg ikke kunne etableres og drives for.

Ændret gulvsystem:

Omkostning til ændring af gulvsystemet i de gamle stalde vil også langt overstige 2 % af de samlede driftsomkostninger.

Foderkorrektion:

Foderkorrektion er fravalgt, da det vil begrænse anvendelse af fodermidler og fastlåse fodereffektiviteten på et givent niveau. Ved fravalg af fodertechnologi bliver ansøger ikke bundet op på specifikke fodernormer. Fodereffektiviteten er normal tilfredsstillende og proteinindholdet i foderet overstiger normalt ikke normen. Dog skal man være særlig opmærksom på tab af syntetiske proteiner i et vådfodringsanlæg og specielt hvor der også sker fermentering. Derfor kan det være risikabelt at blive fastlåst på et lavt protein niveau i forhold til anvendelse af fermenteret foder.

På baggrund af ovenstående finder Teknik & Miljø, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen samt resurseforbruget fra anlæg og arealer ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik jfr. Husdyrlovens §19. Endvidere vurderer Teknik & Miljø, at husdyrbruget efter udvidelsen kan drives uden væsentlig indvirkning på miljøet, såfremt vilkårene i denne miljøgodkendelse overholdes.

7 Vurdering af alternativer til beskrevet produktionsudvidelse

7.1 Alternative løsninger

Der er reelt ikke nogen alternativer til den ansøgte produktion, da der er tale om udnyttelse af eksisterende staldanlæg. Der vil ikke være økonomi i at bygge nyt staldanlæg til en beskeden merproduktion på 2.240 grise årligt, og der vil ej næppe pt. kunne opnås finansiering til en sådan udvidelse. Der er ikke uudnyttet staldanlæg på ansøgers øvrige ejendomme til den ønskede udvidelse og udvidelse på anden ejendom vil heller ikke kunne indpasses i rotationen på Ø. Skovgård. Det er Teknik & Miljø's vurdering, at det er en fordel, at udnytte eksisterende kapacitet på Ø. Skovgård. Teknik & Miljø vurderer samlet set ikke det behandlede alternativ som værende bedre end det ansøgte projekt.

7.2. 0-alternativ

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres.

Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften. 0-alternativet er at opretholde produktionen på det nuværende produktionsniveau. Det vil sige en bibeholdelse af den tilladte produktion på Ø. Skovgård og have et stald afsnit stående tomt.

Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljøpåvirkningen i nærområdet omkring Ø. Skovgård ikke øges yderligere. På baggrund af de foretagne besigtigelser og de udførte beregninger, er det dog Teknik & Miljø vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen på Ø. Skovgård ikke påvirker lokalområdet i negativ retning, se nærværende godkendelse.

Med hensyn til nabogener set i forhold til 0-alternativet kontra udvidelsen på Ø. Skovgård, er det Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen på Ø. Skovgård ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring Ø. Skovgård end ved den nuværende produktion.

Det er Teknik & Miljø vurdering af de socioøkonomiske konsekvenser, at 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau på Ø. Skovgård, ville betyde faldende indtjening pr slagtesvin. Endvidere vil uudnyttet kapacitet på ejendommen i form af de gamle stalde, som derved ikke vil kunne anvendes til fuld produktion betyde, at den samlede økonomi på ejendommens drift vil blive forringet. Ved at udnytte de eksisterende gamle stalde fås en hensigtsmæssig produktion, idet de gamle stalde derved vil udgøre en 5. sektion, hvilket passer godt ind i driften på ejendommen.

Samfundsmæssigt vil 0-alternativet kunne betyde færre arbejdspladser dels på slagteriet, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes. Udvidelsen vil derimod betyde øget beskæftigelse i selve produktionen samt i en række følge-erhverv.

8 Afværgeforanstaltninger

8.1 Tekniske foranstaltninger

De nyeste slagtesvinestalde er forsynet med gyllekøling. Gyllekølingsanlægget er i drift hele året, idet varmen blandt andet anvendes til fremstilling af det fermenterede foder. Dette resulterer i, at ammoniakfordampningen ligger meget tæt på spaltegulv med 50-75 % fastgulv.

8.2 Håndtering af husdyrgødning

Husdyrgødningen separeres og kun væskefraktionen udspreddes på arealerne. Endvidere nedfældes der husdyrgødning indenfor bufferzoner til naturområder i henhold til lovgivningen for dette.

8.3 Fodermæssige forhold

Der anvendes fytase i foderet, og foderet er fermenteret. Dette øger foderoptagelsen og betinger et lavt foderforbrug pr. kg tilvækst. Fermenterede foder er surt, hvilket medfører at miljøet i svinenes maver bliver surt og dermed er pH i gødningen. Dette betinger en lav ammoniakfordampning fra gødningen - niveauet for ammoniakfordampningen vil være på niveau med den der kan opnås ved tilsætning af benzoezyre til foderet.

9 Samlet konkluderende vurdering

Der er foretaget beregninger af ammoniakfordampningen og ammoniakdepositionen til omkringliggende naturarealer. Anlægget ved Ø. Skovgård er beliggende mere end 1000 m fra naturområder, der er beskyttet i form af bufferzoner. Dog er de nærliggende naturområder besigtigede og forøgelsen i ammoniakdepositionen som følge af besætningsudvidelsen vurderes ikke at påvirke naturtilstanden væsentligt. Desuden vurderes vandmiljøet ikke at blive påvirket væsentligt af næringsbelastning fra overfladisk afstrømning.

Kravet til 25% reduktion af ammoniakfordampningen på udvidelsen i henhold til Lov nr. 1572 af 20. december 2006 er opfyldt, idet der er opnået reduktion i ammoniakfordampningen, da den nyeste stald er indrettet med gyllekøling. Desuden er kravet om BAT-teknologi opfyldt inden for alle dele af produktionen se afsnit 6.

Landskabeligt vurderes der ikke at være landskabelige ændringer forbundet med projektet. Idet der ikke opføres nye staldbygninger eller opbevaringsanlæg på Ø. Skovgård i forbindelse med den planlagte udvidelse.

Med hensyn til nabogener er det Teknik & Miljø vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde større gener for naboerne omkring Ø. Skovgård end ved den nuværende produktion. Endvidere er der beskrevet og stillet vilkår, som sikre at de nødvendige foranstaltninger træffes ved ophør af driften på ejendommen, således at forureningsfare undgås.

Ses der på projektets kortsigtede såvel som langsigtede virkninger på miljøet, vurderes disse ikke at være af væsentlig betydning. Teknik & Miljø har vurderet, at den øgede ammoniakemission fra Ø. Skovgård ikke vil have en negativ indvirkning på naturområderne, hverken på kort- eller langsiget.

Med hensyn til udspretningsarealernes placering ligger ingen arealer i nitratfølsomme områder i forhold til vandindvinding og ej heller i fosforbelastede områder. En mindre part af udspretningsarealerne ligger indenfor nitratklasse 1 i forhold til overfladevand. Udspretningsarealet til ejendommen sikre, at kravene i forhold til nitratklasse 1 kan overholdes.

Samlet set vurderer Teknik & Miljø, at når miljøgodkendelsens vilkår overholdes, har ansøgeren truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Teknik & Miljø vurderer, at indretning og drift af husdyrbrugt, udbringning af husdyrgødning og drift af arealerne kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

10 Generelle forhold

10.1 Tidligere offentliggørelser

Bornholms Regionskommune offentliggjorde i perioden 12. december 2009 til 4. januar 2010, at kommunen havde modtaget en ansøgning vedrørende ønske om udvidelse af slagtesvineproduktionen på Ø. Skovgård, Aaker. Regionskommunen modtog ingen skriftlige debatindlæg som følge af offentliggørelsen. Regionskommunen modtog ingen henvendelser i forbindelse med offentliggørelsen. I perioden 15. december 2010 til 26. januar 2011 forløb den anden offentlige høringsperiode og i forbindelse hermed modtog Regionskommunen et skriftligt indlæg. Resumé af dette indlæg og kommentar hertil er gengivet i Bilag 4.

22.2 Klagevejledning

Regionskommunens afgørelse kan påklages til Miljøklagenævnet af enhver med retlig interesse i sagen. Evt. klage skal være skriftlig og indsendes til Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø, Skovløkken 4, 3770 Allinge. Herfra videresendes klagen til Natur & Miljøklagenævnet, der vil behandle klagen.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. for privatpersoner og 3.000 kr. for alle andre klagere, herunder virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder.

De modtager en opkrævning på gebyret fra Natur- og Miljøklagenævnet, når nævnet har modtaget klagen fra Bornholms Regionskommune. De skal benytte denne opkrævning ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og

inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside.

Gebyret tilbagebetales, hvis

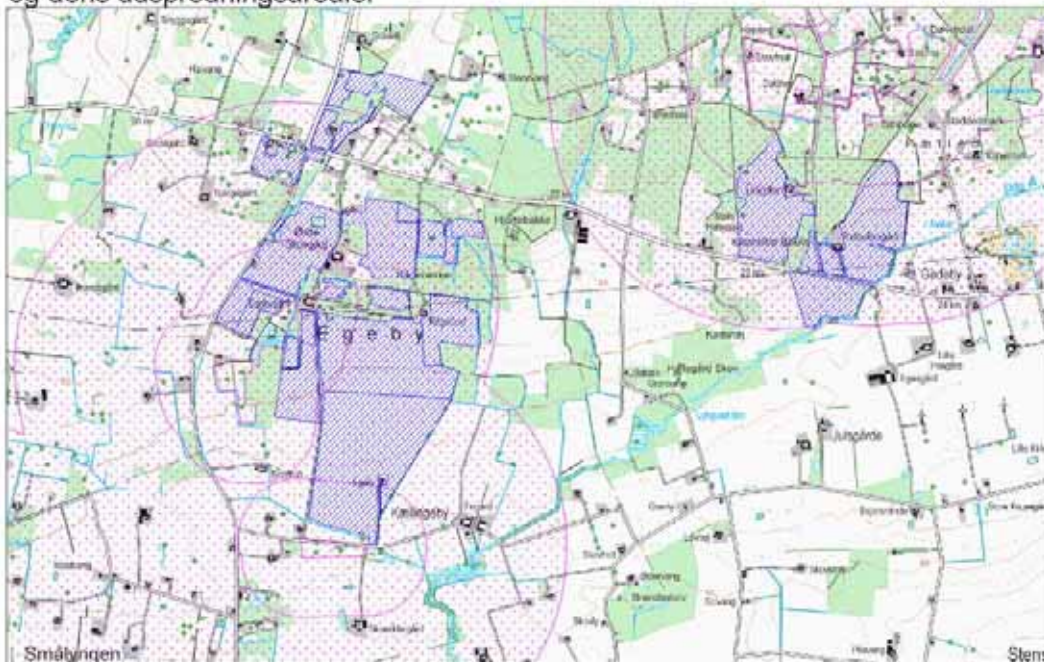
- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.”

Klagefristen er 4 uger fra 9. februar 2010, hvor afgørelsen annonceres i Rytterknægten.

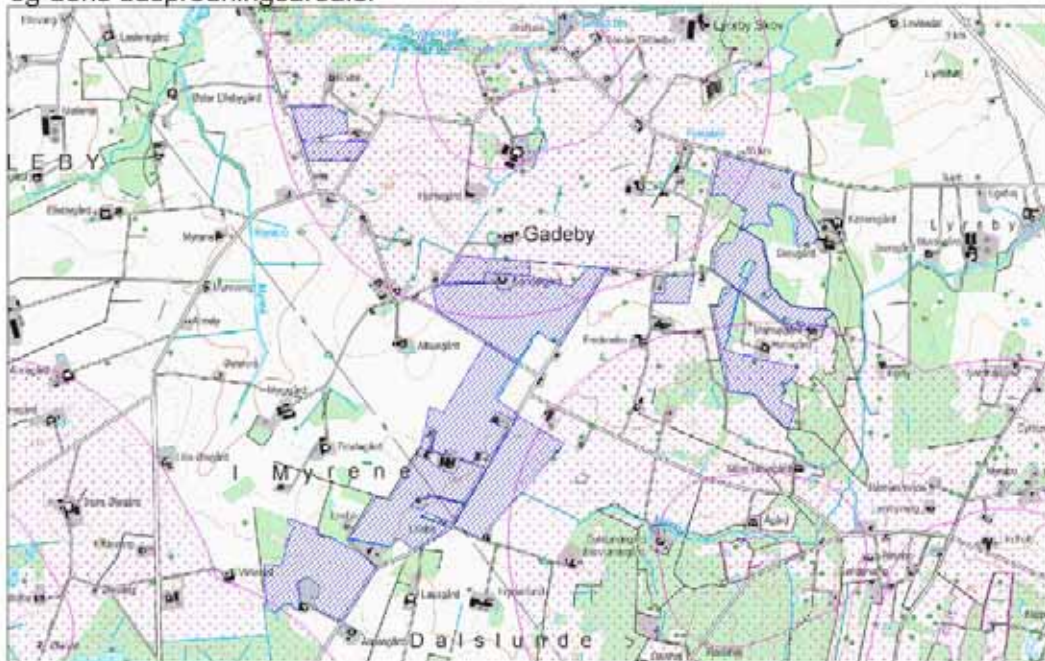
Bilag 1 – Udspretningsarealer, §3 beskyttet natur og EU-habitatområde, og arealer i bufferzoner

Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Ø. Skovgård og dens udspretningsarealer

- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m2, som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærmområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone om §7-natur**

Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Ø. Skovgård og dens udsprejningsarealer

- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone om §7-natur**

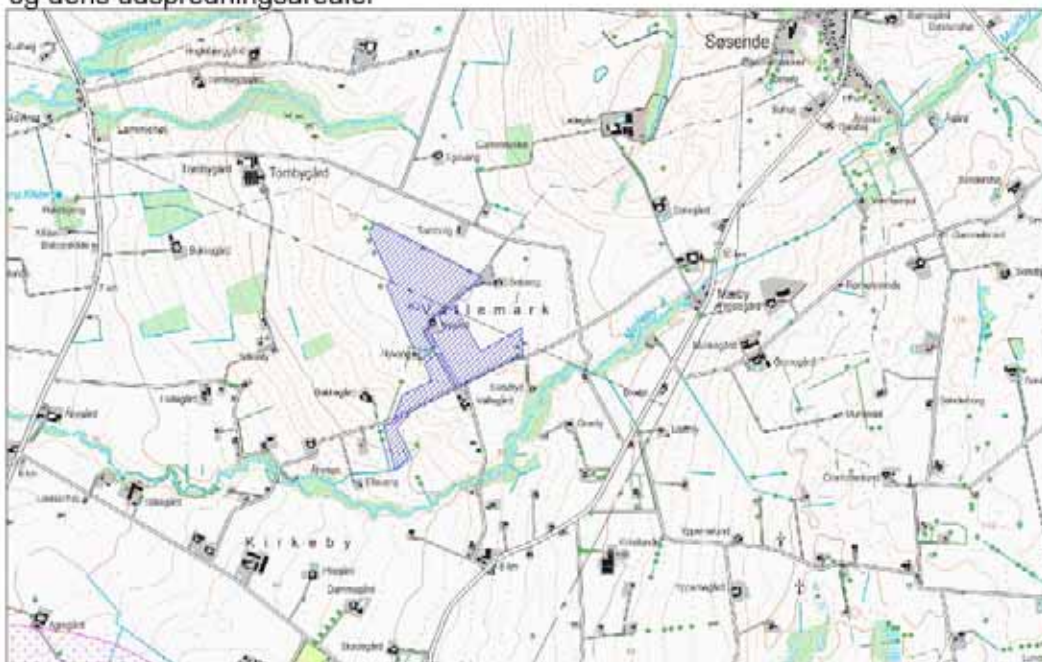
Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Ø. Skovgård og dens udsprejningsarealer

- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærmområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone om §7-natur**

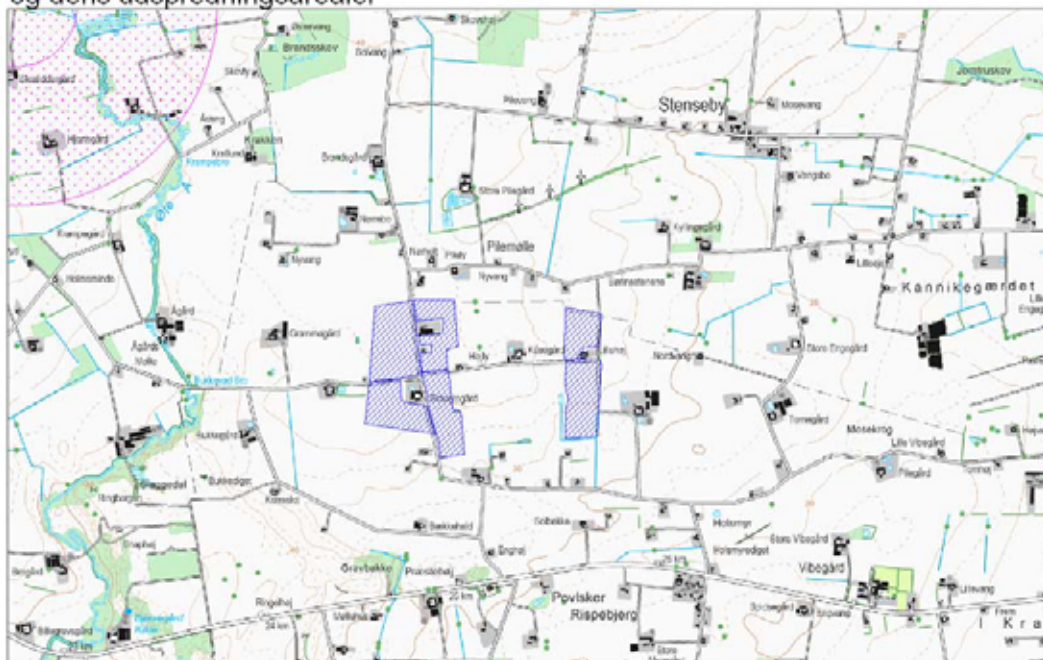

Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Ø. Skovgård og dens udsprejningsarealer

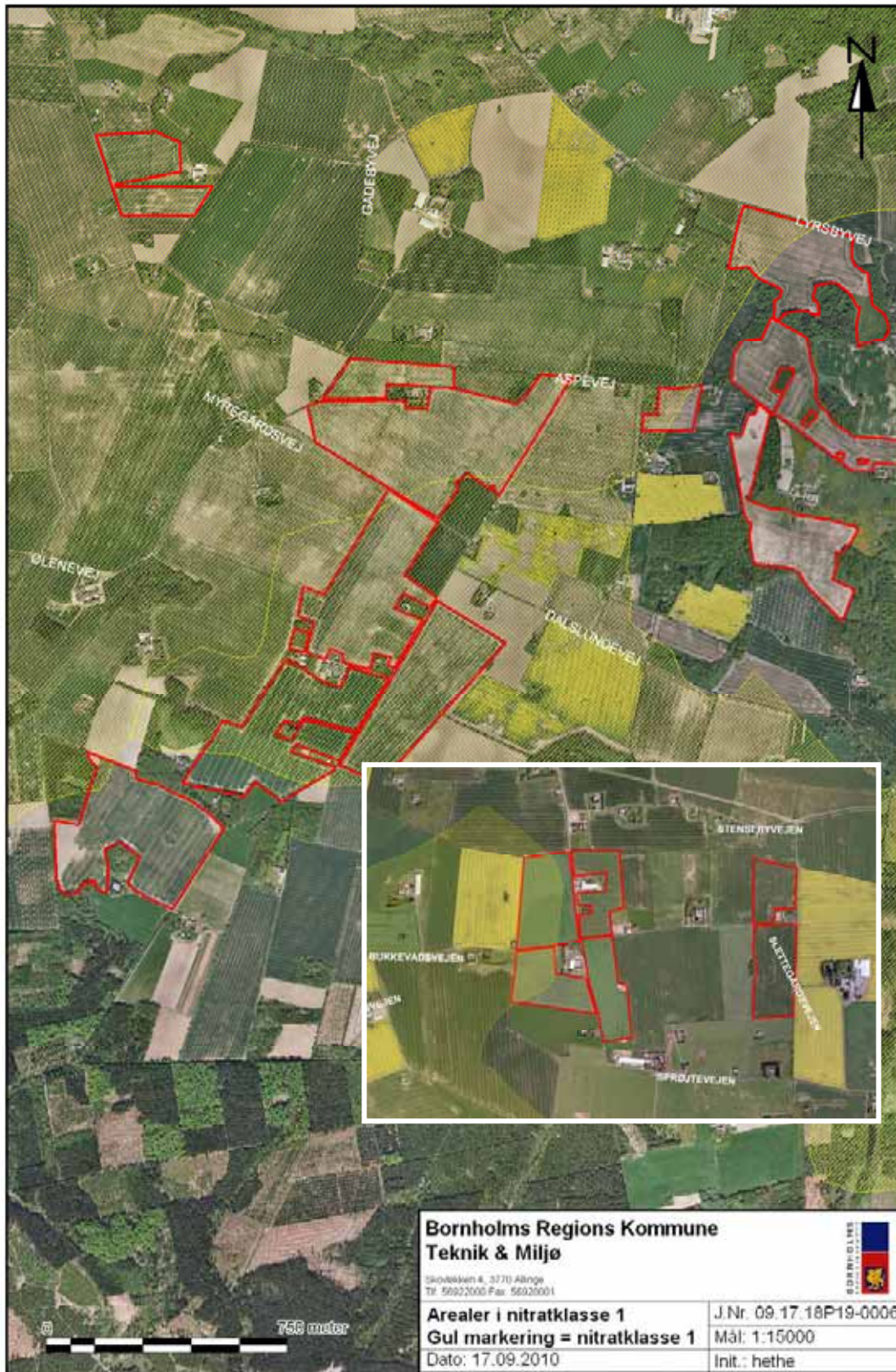
- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærmområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone om §7-natur**

Kort med angivelse af §3 områder og EU-habitatområde i forhold til Ø. Skovgård og dens udspretningsarealer

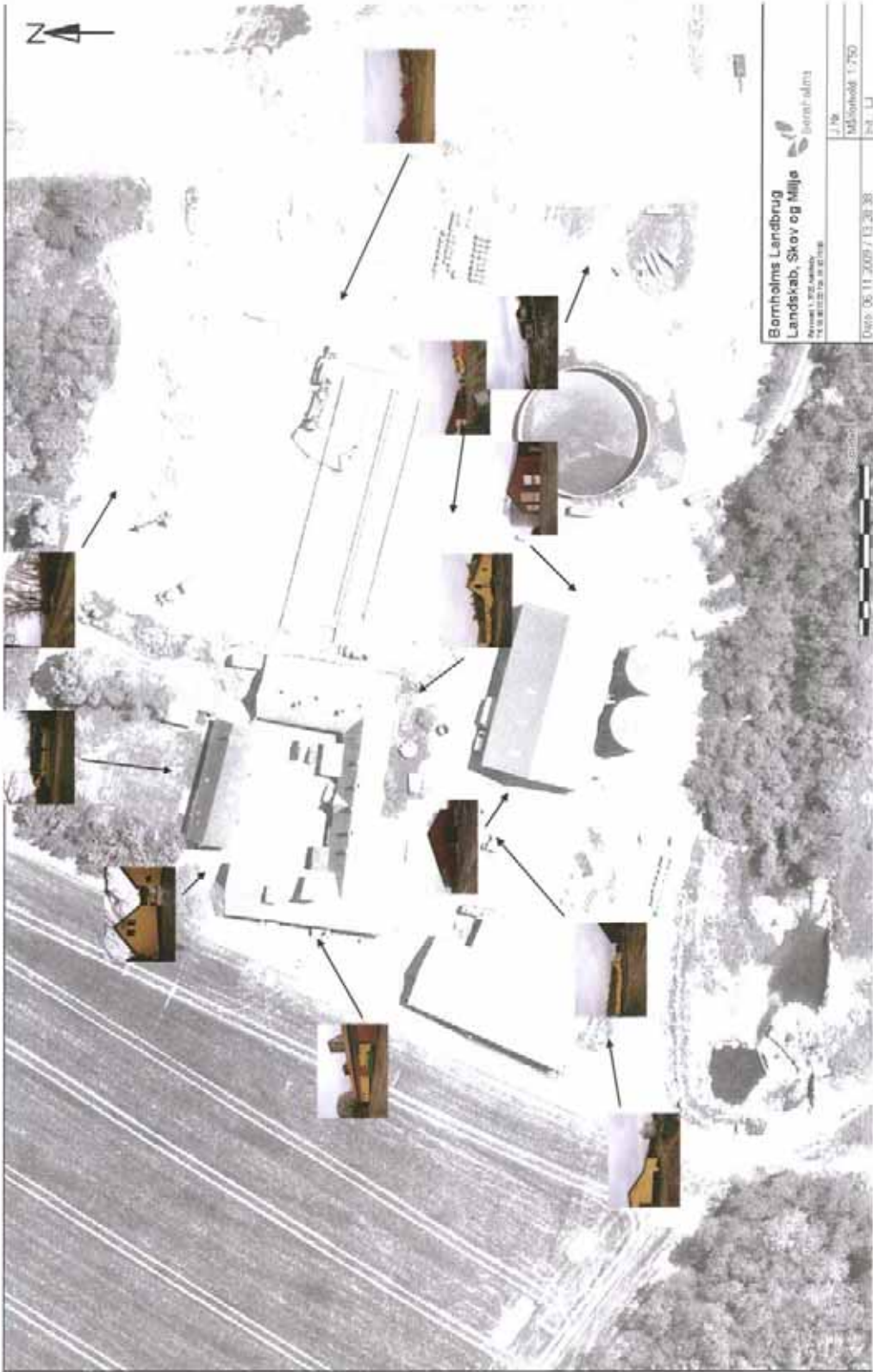
- **Arealer**
- **EU-habitatområde**
- **Vandløb beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Mose beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Søer over 100 m², som er beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Overdrev beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Sten- og jorddiger beskyttet af Museumslovens**
- **Hede beskyttet af Natyrbeskyttelseslovens §3**
- **Nærområde for vandindvinding**
- **Lavbundsarealer**
- **Eng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Strandeng beskyttet af Naturbeskyttelseslovens §3**
- **Terrænhældning over 12 grader**
- **Terrænhældning fra 6-12 grader**
- **Bufferzone om §7-natur**

Bilag 2 – Udspretningsarealer i nitratklasse

Bilag 3 – Anlægstegning

Bilag 4 – Modtagne indlæg i forbindelse med 2. offentlighedsperiode

Teknik & Miljø har i forbindelse med den 2. offentligheds periode fra 15. december 2010 til 26. januar 2011 modtaget en skriftlig bemærkning. Henvendelsen er resumeret nedenfor:

Foreningen Bornholm, som ejer Egeby Mølle, har meddelt, at den intet har at indvende til den ønskede udvidelse af husdyrholdet, idet foreningen ikke finder at kunne have gene af den planlagte udvidelse på Ø. Skovgård.

Foreningen Bornholm påpeger, at korrespondance med mail eller brev skal sendes til næstformanden Svend Kramp.

Teknik & Miljø's bemærkninger

Det tages til efterretning, at korrespondance skal fremsendes til næstformanden.